

ber 16
 ztálya
 Pop 10
 nyvek
 30.—
 8.—
 25.—
 15.—
 adik 6.—
 s 3.—
 33.—
 20.—
 8.—
 22.—
 6.—
 zve 12.—
 tve 20.—
 zve 18.—
 tve 26.—
 zve 18.—
 tve 26.—
 zve 44.—
 tve 66.—
 ek 25.—
 na 6.—
 20.—
 20.—
 17.—
 18.—
 10.—
 időn 6.—
 k: 10.—
 er 10.—
 m- 10.—
 25.—
 14.—
 14.—
 12.—
 50.—
 8.—
 30.—
 n 25.—
 24.—
 pok 18.—
 áros 10.—
 brül 12.—
 ndák 10.—
 mber 20.—
 kban 20.—
 ppó 22.50
 szló 14.—
 sága 20.—
 en 20.—
 és 30.—
 15.—
 8.—
 25.—
 25.—
 ny 20.—
 24.—
 20.—
 10.—
 10.—
 20.—
 20.—
 am 25.—
 al 10.—
 16.—
 vei 30.—
 25.—
 16.—
 egrende-
 kéteáz
 delésnél
 mény.

Szerkesztőség, kiadó-
 hivatal és nyomda
 Új-Kolozsvár, Str. Baroa
 4. Fog. — Szancti-szác 18
 Az Új Kelet telefonjai
 Szerkesztőség 977
 Kiadóhivatal 644
 Nyomda 679
 Előfizetői osztály 481
 Dr. H. Sz. 977

Kéziratok kézbesítés
 a szerkesztőségnek előzve
 10. — Kézir. tokiat
 azok után és az Új Kelet
 heténi meg

ÚJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

V. évfolyam, 253. szám

Új (Kolozsvár) 5683. Chesvan 25

1922 November 17. Péntek

Lejár

Hermán

Előfizetési árak

Romániában
 Egy évre ..... 450 lei
 Félévre ..... 240 lei
 Negyedévre ..... 130 lei
 Egy hónapra ..... 45 lei
 Egy szám ára pályaudvaron
 és vidéken is 2 lei

Csehszlovákiában
 Egy hónapra ..... 25 kor
 Egy szám ..... 1 kor

Jugoszláviában
 Egy hónapra ..... 20 dina
 Egy szám ..... 1 dina

Wedgewood

A neve idegenszerű, de ő maga rokona, testvére mindannyiunknak, akikben dolgozni akarás feszül, akik nyugodt és kiegyensúlyozott életre vágyunk, akik a háború őrjöngését akarják elvetni és új életet kezdeni akarunk. Politikai és katonai munkás ez a Wedgewood. A háború előtt még a konzervatív pártok ideológiájában élt és a régi rend gyökereinek megszüntetésében kereste a haladást. A nagy tájékozott fényénél amely a kultúrvidéket alapjában kezdte ki, Wedgewood új utakat látott meg, a szenvedők és dolgozók útját, amelyre habozás nélkül rálépett. Vezetője lett az angol munkásságnak. Ez a munkásság a háború óta mindjobban előtérbe nyomult és ma már az angol munkásság nem osztályt jelent, hanem az angol népet magát. Az angol munkásság akarata egy az angol nép akaratával, az angol munkásság becsülete egy az angol nép becsületével.

Wedgewood mostanában a zsidó munkásság érdekében részt vett a Keren Hajjeszod amerikai munkájában. Angliába való visszautazása előtt Wedgewood nyilatkozott az angol munkáspárt nevében.

Drinápoly

Vasárnap visszakapják a törökök Drinápolyt. Ez az aktus a mudáni egyezmény egyik feltétele. Csanak már a törökök, Rodostót hátról veszi birtokukba. Keletráció legzselőbb pontjai ismét török kezében vannak. Drinápoly, Csanak, Rodostó: a miutai ideák újabb, azt a kegyetlen multat, amely felröppentette a háború vijjogó medarát. Drinápoly: az első Balkán-háború véres napjait tárja ki a feledésből, nagy erőfeszítéseket és nagy áldozatokat. Nemcsak Törökország, az európai oszmán birodalom bukott el Drinápolytól, ott bukott el a világéke is. A Balkán-háború az elnyomott Balkán-népek szabadságáért indult. A meghódítás, a kielégületlenség idézte a második Balkán-háborút. Ez volt az előző hógomolyg, amely egy év alatt az indulatok tömegét gőngyölt fel és mire rúzhatat Európára, 1914 őszén, már a világháború lavínjává dagadt. Most a napi hírtől rába ismét belépett Drinápoly. Falai alatt állnak ostromló seregek, nem vonulnak fel halálraesett hadtestek a véres csatározásokra: de hadak sorokának megint Drinápoly körül. Győzelmes oszmán hadak. Drinápoly, Rodostó és Csanak jelzik az európai Törökország feltámadását. Megönnük áll bizonytalanul és egymagában a nyugati hatalmak egyetlen támpontja: Konstantinápoly. Hullámtól vert sziget, köröskörül az oszmán tenger. Még ott állnak az antant csapatai, fegyverrel a kezükben, az Aranyszarv-örvébe ott horgonyoznak a szövetséges hajók, de előttük és mögöttük tenger és a szárazföldön a győzelmes török hadseregek Konstantinápolyt már csak formailag antantbázis: Drinápoly, Rodostó és Csanak birtoklását végérvén nyesen visszaadta a törököknek. Stratégiai szempontból tarthatatlan. Formailag sem tartástó tovább Lausanne-nál, amely vagy visszacsatolja a török birodalomhoz, vagy megtagadja a visszacsatolást, ami egyértelmű a háborúval. De elképzelhetősé a háború akkor, ha az egyik hadviselő fél még a harc kitörése

előtt átadja ellenfelének fegyverét? Drinápoly, Csanak és Rodostó átadásával az antant kéréséből a fegyvert: lemondott Konstantinápolyról.

Párisban és Londonban a szövetségesek között mégis Konstantinápolyért viharzik a vita. Az angolok még nem vonták ki a csapatokat Szambulból, hajóhadak is ott horgonyoznak a Boszporusban. Gyakorlatilag nincs nagyobb jelentősége az egyiknek, az a másiknak. Nem más: demonstráció, amely, hogy ér-e valamit, Lausanne fogja eldönteni. Mert Anglia lemondott Konstantinápolyról, még akkor mondott le, amikor Mudániában aláírta a szerződést. De nem mondott le azokról az érdekekről, amelyeket Konstantinápoly jelent számára. Nem mondott le a szabad tengeri útról, a tengerszoros szabadságáról, mely az érdek, de egyben világéke és egészen közölszöve érdeke Romániának is. Az angol hajóóráások és az angol csapatok egyelőre est az érdeket védelmezik Konstantinápolyban. De ha Lausanne megadja Európának és a világnak a tengerszorosok szabadságának garanciáit, felesleges lesz Konstantinápolyban az angol katonák. Ha nem adná meg Lausanne ezeket a garanciákat, Drinápoly bármennyire is fontos stratégiai támpont, nem jelent semmit, mert nem Drinápolytól dől el Konstantinápoly sorsa. Konstantinápoly sorsa akkor könnyen Európa végzete lehet. A végzetet azonban ma már nem lehet olyan könnyelműen idézni mint nyolc év előtt. Az emberiség kimerült a szenvedésekben, fáradt és pihenni akar. És élni. Aki a halál, a megsemmisítés után Európát népeire, az az örök idők átkával terhelné a lelkiismeretét. Lausanne Törökországnak fogja adni Konstantinápolyt, a tengerszorosok szabadsága azonban az egész világé marad.

És szemeljen le az árul egy fájdalmas korszak, amelynek gyújtópontjában ott állott Konstantinápoly. A világháború kilobbanásának egyik főoka Konstantinápoly volt. Az orosz expanzió politika törtéteit

Boszporus felé, hogy kijusson a meleg tengerek köze. Az orosz óriás a tengerszorosért, Konstantinápolyért mozgult meg, Konstantinápoly felé szorított a csatározásai mérővessé Bulgária és Bizáncról álmódott a görög háború győzelmes korszakában Görögország. Az álmot szerte-foszlottak a háború és békék csatározásain. Konstantinápoly a törökök, ha formailag még nem is, el-

vitáshatatlan valóságban mégis az övék. De az újból visszaszerzett Konstantinápoly nem lehet többé véres háború okozója. Az újból visszaszerzett Konstantinápoly a béke zálogát kell őriznie. A török nép Lausanneban visszakapja szabadságát, a világ Lausanne-tól ennél is többet vár: békét a Keleten és békét az egész békétlen földön.

A törökök vasárnap vonulnak be Drinápolyba

Ebert elnök tárgyal a pártokkal. Poincaré még a brüsszeli konferencia előtt lemond. Az angol választási küzdelem

— Az Új Kelet tudósítójától —

Berlin, nov. 16. A német köztársaság elnöke megkezdte a tárgyalásokat a politikai élet vezetőivel. Velőszintű, hogy az új kormányt az ipari és gazdasági élet kimagasló személyei fogják alkotni. Addig is, míg az új kormány megalakul, a régi kormány vezeti az állami ügyeket. A német kormány visszalépése körképében a jóváértéki bizottság az utolsó német jegyzék felülvizsgálata aláírta. Bradbury hazatért. A német hadtengeri bizottság ötvenötmillió aranymárka értékben kincstári utalványt adott a jóváértéki bizottságnak. A ma esedékes hatvanmillió aranymárka második felét is kifizetik a napokban.

lusok, mert lázas állapotot idéznek elő.

Churchill vasárnap Dundeeben beszédet mondott. Beszéde végén helyéről felemelkedve nagy nyomattal vette védelmébe a koalíciós kormány tevékenységét.

Clunes Oldhamban kijelentette, hogy a munkáspárt könnyű szerezni kihagyhatta volna programjából a vagyonadót, de ez politikai gyávaaság lett volna. Szükség esetén heti részletekben kell leróni a vagyonadót.

Izmed és Poincaré tárgyalásai

Páris, november 16. Izmed pasa Ferid bej kíséretében Poincaréval és Franklin Bouillonnal való tárgyalás céljából ideérkezett. Izmed pasa az „Information” munkatársának a következőket mondta:

— Ha Lausanneban ultimátumot terjesztenek elénk, vagy bizonyos nemzeti kívánások keresztülvitelét megakadályozzák, úgy megkímélhetek volna bennünket a konferenciára való meghívástól. Kormányom minden gyámkodás nélküli független Törökországot kíván.

Poincaré ma fogadta Izmed pasát, az angolai kormány lausannei delegációjának vezetőjét, aki előtt kifejtette a konferencia kényszerű elhalasztásának indokait. A konferenciát különböző 20-ikán megnyitják. Az angolok Izmed pasát Páriából Londonba hívták. Izmed a meghívást elfogadta.

Izmed pasa Konstantinápolyt kifizetéséről

Páris, november 16. Izmed pasa, a török békelegáció vezetője, aki innen megy tovább Lausanneba, fogadta a „Matin” tudósítóját. A tudósítónak kijelentette, hogy Törökország nem szívesen látja a békekonferencia elhalasztását, mert szintén kívánja a békét, különösen mert a fegyverszünet óta bekövetkezett bizonytalanság tarthatatlanná tette a feszültséget. Konstantinápolyban nagy a veszedelem. A hatalmak, ha már belátták, hogy Konstantinápolyt vissza kell adni a törököknek, jól tennék, ha mielőbb beváltanák ígéretüket. Akkor a török kormány rendet tudna teremteni. Az angolai kormány barátságos viszonyt akar a szövetséges hatalmakkal, azonban jó lesz meggondolni, hogy nem bánhatnak vele úgy, mint gyarmattal, mert Törökország szabad állam, egyenjogú tárgyaló fél.

Még a brüsszeli konferencia előtt lemond Poincaré

Berlin, november 16. Tardieu és Clemenceau hívei folytatják támadásukat Poincaré ellen. Franciaországban minden pillanatban kitörhet a kormányválság. A „Frankfurter Zeitung” párisi értesítése szerint a jobboldali körök elégedetlenek Poincaré politikájával. A legközelebbi napokra a Poincaré kormány visszalépését várják. A kormányváltás valószínűleg még a bruxellesi konferencia egybegyűlése előtt fog megtörténni.

Poincaré bukásához jelentősen hozzájárul az angol és olasz külpolitika irányváltozása. A Havas-ügyenkség ma hivatalosan kijelenti, hogy a keleti kérdésben az angol idegeskedés jogosulatlan, mert Pellé tábornok csupán azért nem csatlakozott Konstantinápolyban az angol akcióhoz, mert a szíriai kábel, amelyen Poincaré utasítását továbbították, elromlott. Jelentősen súlyosbitja a helyzetet a „Giornale di Roma”, Mussolini egyik hivatalos organumának az értesítése, hogy a versaillesi szerződést Olaszország nem engedti ugyan revízió alá venni, de az olasz politikanak is érdeke, hogy est a szerződést az eddigőtől eltérően enyhébb értelemben magyarázzák.

Az angol választási agitáció

London, november 16. Bonar Law egészsége javulóban van. Azt hiszik, hogy Bonar Law ma Glasgowba utazhat, ahol beszédet kell mondania.

Lloyd George vasárnap Lanellyben befejezte walesi választási körútjának szakaszát. Arra kérta a választókat, ne töljenek fel a munkáspárti álomlátóknak. A munkásmozgalom jelzései olyanok, mint a bacil-

Curzon lord szombaton érkezik Párisba

Páris, november 16. Poincaré jelenleg a keleti kérdésben kapott angol memorandumot tanulmányozza. A Havas ügyöség tudni véli hogy a memorandumban kifejezésre juttatott vélemény fedi a francia kormány álláspontját és a szövetségesek közötti szeptember 23-án megállapított alapelveket.

Drinápoly, Csanak, Rodostó

London, november 16. A "Daily Mail" jelentése szerint Csanakot átadták a törököknek. Vasárnap Drinápolyt, hétfőn Rodostót adják át a török hadseregnek.

Genf, november 16. A jugoszláv, bolgár és egyiptomi küldöttségek megérkeztek Lausanneba. Amerikát a római amerikai nagykövét Chiold, a genfi amerikai konzul Graw és Bristol admirális fogják képviselni nem-hivatalos minőségben.

Wilson béke beszéde

Newyork, nov. 16. Wilson volt elnök betegsége óta tegnap beszélt először nyilvánosan. Egy gyűlésen, amelyen több mint ötezer ember vett részt, kijelentette, hogy az Egyesült-Államok igen szerények lettek. Megelégediek az egyszerű fegyverszünettel és egyetlenegy lépést sem tettek a világbéke biztosítására.

Nemzeti kisebbségi hivatal Felsősziléziában. Varsóból jelentik: A genfi egyezmény értelmében a lengyel kormány Felsősziléziában felállította a nemzeti kisebbségek hivatalát.

Leszavazták a miniszterelnököt

Maniu megalakítja a csatolt területek blokját

Az Új Kelet tudósítójától

Biztosra vettük, hogy a nemzeti párt nem fog kétségbeesni a parasztpárti tárgyalások meghiusulása miatt, hanem új szövetségeseket keres. És ma a bukaresti "Adeverul" megerősíti ezt a hírt, hogy a Filipescu és takeistapárti demokraták megállapodtak a nemzeti párttal a fuzió tárgyában.

bukovinai-besarábiai-erdélyi politikai blokk

megalakításáról. Ha ez sikerülni fog, akkor az Avarescu-párt kormányzati esélyeinek is megjavulnak és beteljesül Jorga jóslata, hogy a kormány bukófelben van. Ezzel magyarázzák az alkotmánybizottság mai ülésén történteket is.

Az alkotmányreformot előkészítő bizottság mai ülésén folytatták a javaslat részleteinek megvitatását. A törvényhozó hatalomra vonatkozó részi kisebb módosításokkal változtatlanul meghagyták. Joanitescu, majd Florescu igazságügyi miniszter javasolták, hogy a parlamenti sstinet alatt letartóztatott képviselők ügyében a kamara legelső ülésén kell utólag dönteni.

a többség leszavazta a miniszterelnök javaslatát.

Ezután az általános szavazati jog alapján létrejött kamara összetételére vonatkozó részt tárgyalták és változtatlanul megtartották a 1917. évi jászi szöveget. A szenátus összetételének tárgyalásánál Marasescu munkügyi miniszter javasolta, hogy a szenátus teljesjogu tagjai lehessenek a kereskedelem, az ipar, az akadémia képviselői és a volt miniszterek.

A pénzügyi bizottság tagjai kisebb módosításokkal jóváhagyták a Bratianu Vintila által előterjesztett javaslatainak a jövedelem megállapí-

tására, az adóvállomási bizottságok eljárására, az adók módosítására, az elmúlt évi adókra és a hivatali adókra vonatkozó részeit.

Megszavazták az örökösödési adót is, amely kapcsolatos az örökösödési illetékekkel.

A közigazgatási reformot előkészítő bizottságban Aghhelescu közoktatásiügyi miniszter kifejezte az alsóblokk ipari oktatásra vonatkozó elveit és fejtegette, hogy az államnak minden tekintetben biztosítani kell ellenőrző jogait.

Az iskolák felállításai és fenntartási költségei a közökeket és megyéket terheljék.

Ezután dr. Bordea az egészségügyi adminisztrációról beszélt, amelyet a legszélesebb mértékben decentralizálni kell. Majd folytatták a megyei és községi tanácsok és tisztviselők működéséről szóló javaslat megvitatását.

Egyébként mindabárom bizottság munkálatai, mint megirtuk, befejeződésükhez közelednek. Az itt megbeszelt javaslatokat a jövő héten minisztertanács fogja megvitatni még és azután a parlament rendezéséig elkészítik, amelyre a kormány már minden intézkedést megtett.

a trónbeszéd fölötti vitát a lehető legszűkebbre fogja korlátozni,

illetőleg feikéri a liberális képviselőket, lehetőleg röviden végezzenek a felirati vitával, mert a parlament rendezéséig a túlszűkítésre nincs lehetőség.

Jóváhagyták az iparkamarai választásokat. Kolozsvármegye prefektusi hivatala ma délelőtti értesítést kapott a kereskedelmi minisztériumtól, hogy az iparkamarai választásokat jóváhagyta.

Szent Eliz

Egy modern leány regénye

Irtá Szabó Imre (16)

A földbe vájt tágas és homályos szobában már csak három fiatalember tartózkodott és egy leány, a többiek munkába mentek már. Eliz körülnézett. Kaszák, kalapácsok, ásók az egyik sarkokban, a másikon takarók és paraszti bundák, a szoba tele könyvekkel, az asztalon is füzetek és kezdelges tervrajzok heverték.

A földön elterült fink feingrottak, egy szemüveg, beretváli kópú fiatalember fejében kőszöntötté Elizt, mozdulatai és tartózkodó előkészítettségé kifinomodott kultúrát árult el, de keze érdes volt, kemény mint a paraszti.

Mennyi fegyverük van? — kérdezte Eliz meglepetésszerűen.

Az ifjú a kisértő leányokra nézett és pillanatokig hallgatott. Csak amikor a szeméből bátorítást olvasott, felelt.

Tessék, elvezetem önöket a fegyverekhez.

A kert közepén, díofa törében heverték a fegyverek, bent a földben, ládákban; külön a lövedékek. Rendben egymás mellett, mint egy földalatti arsenálisban.

Eliz a leányok közt ment vissza, azok elmondták hidegen, a történések

rendjében tragédiás sorukat. Mint maradtak magukra, testvér és rokon nélkül, akiket öldölő hordák fekoncoltak és tavakba vagy folyókba sülyesztettek. A sok egyedül maradt ember közül kevesen egészen új életre szánták el magukat, a munka világát akarják megélni és befelé egy nagy történelmi életet akarnak élni, fajtájuk legjava tulajdonságait akarják magukból kitermelni.

Egy tudakos, cvikkeres leány, aki a chalupek szervezkedéséről beszélt, filozófiát tanult egykor és nagyon szeretne elvont kifejezésekkel, oktatón előadni, amit mondani akar. Eliz viszont, akinek a művészetben gyökerezett a kultúrája, a világosságot és könnyedséget szeretne.

Ugye — szakította félbe a szopora beszélő leányt — önök a patriarchák egyszerű életét akarják élni és abban is közelednek a faj legnevesebb és legnagyobb hagyományához, a Bibliához?

Csak félig tetszett felfogni szándékukat — fontakodott a nő — mert mi valóban a patriarchák életét éljük, de a mai ember kulturáliságával, főleg elszántaságával. Nem papi értelemben való patriarchalizmus a mi egyszerűségünk.

Eliz életében most először érezte magát otthonosan. Régi társaságának cselleme átoltszotti emléken. Az előkelőségek, akiknek barátságos mosolya mögött egy finom redőben gony lap-

pangott: a fölkerültek megvetése, a művészek, akik egy bank-kölcsön reményében tüneményes tehetségnek mondták őt, az ország és emberiség megváltását hirdető, akik konjunkturára létek, amely hatalmi poloba lendíthetné őket. Milyen förtelmes világ volt az, ezekhez a tisztá lelki, szenvedészel örök haroban álló emberekhez képest. Kálmán lett volna egyetlen meleg emlék életében, de ő is otthon milyen szolgának látzott egy osztály imádatában, olyan osztályában, amelyhez neki semmi köze nem volt.

Mégis Kálmán az ideál, ő mindene, jegyese, az egyetlen teremtés e földön, akivel egy a szívverésük, akinek lelke egybefonódik letéphatetlenül az ő lelkével. Forróság ömlött el rajta e gondolatnál és sűrű tudott volna, hogy Kálmántól közönös nélkül vált el.

Amikor hazafelé ment, Kálmán és a katona jött szembe vele. Kálmán bosszusan, alig közönlően szólította meg menyasszonyát, a féltékenységgel haragjával kérdőre vonta, hol maradt el órákig?

Elizben a nagy melegséget nem tudta lehűteni Kálmán szokatlan érdessége. Ennek így kell lenni, így, így. Ő a férfi, a természet őt ruházta föl parancsai és aktívítással. Eliz, aki hatalmaskodásokat soha nem tűrt, ezúttal nyugodt volt, pillanatokig nem felelt,

Szárazföldi ut Cuba-sziget és Florida között

Az Új Kelet tudósítójától

London, nov. 14. Az emberi kéz két leghatalmasabb alkotása eddig a Sueszi-csatorna és panamai földcsorog kettévágás. Ez a két óriási mű megváltoztatta a földkerekség arculatát; az első két kontinenst különítette el egymástól, a másik szintén egy egybetartozó hatalmas földdarabot szelt ketté. Az amerikaiak most azt tervezik, hogy az Egyesült-Államok déli nyulványát, a Florida-félszigetet Cuba szigetével szárazfölddel kötik össze. A Florida és Cuba közötti távolság 160 kilométer és az egész munka nem nagyobb, mint a Panama csatorna elkészítése volt annak idején. A két földdarab összeköttetését már meg is kezdték. Most, hogy a munkálatokhoz hozzáfogtak, tudományos körökben rájöttek arra, hogy a tenger-csatorna elszárasa nagy veszedelemre rejt magában. A Mexikói-öbölből ered a híres Golf-áram, az óriási folyó, amely Franciaország, Anglia és Svédország nyugati partjait érinti és ezáltal, hogy a levegőt felmelegíti, lényegesen befolyásolja Nyugat-Európa éghajlati viszonyait. Egy kiváló francia oceanográfus, Bergat professzor, az "Excelsior" nak adott nyilatkozatában kifejti, hogy a floridai csatorna elszárasa végzetes veszedelem jelentene Európára nézve. Ha ez megtörténik, Európa nyugati államai elveszítik az egyik fő hőforrásukat, mely a tél hidegét ellenanyolzza. Ez a meleg folyó melegíti fel Nyugatfranciaország, Anglia és Svédország levegőjét, sőt az befolyásolja az esőségi viszonyokat is. Angliában a tél jóval enyhébb, mint Magyarországon. Svédország, amely ugyanolyan távolságra van az egyenlítőtől, mint Grönland-szigete, csak azért lakható, mert partjait a Golf-áram mossa és ez a levegőt felmelegíti. Ha a tengeráram megszünik, Angolországban 35-40 fokos hideg tél lesz, ép úgy, mint az ugyanazon a szélességi körön fekvő Labrador-félszigeten, Északamerikában. A két szárazföld összekapcsolása tehát teljesen megváltoztatná Európa éghajlati viszonyait. Ugyáltszik, hogy nem mindig jó, ha az emberi kéz a természet munkájába beleavatkozik...

Éhségzavargások Hannoverben.

Hannoverből jelentik: Nagyobb rendezavarások fordultak elő a drágulás miatt. Sok üzletet kifosztottak.

szeméit gyöngéden Kálmánra emelte. Kálmán érezte, hogy indulatai megtorpannak.

Eliz szeme könnyes volt. Kálmán karon fogta menyasszonyát és otthagya a társaságot. Magához szorítva vitte az erdő felé Elizt, aki ajkharapással tudta csak magába gyűrti a rokogást. Az erdőben kihassadt belőle az elfojtott sírzs, vonaglott, sághajk törték föl belőle, Kálmán megrördült.

E héten házasodunk — szólalt meg Kálmán, amikor a leány lecsillapodott — a jövő héten valószínűleg tovább megyünk innen. Nem akarom, hogy velem jöjj; harcokra van kilátás.

Házasodunk — felelt Eliz gépiesen és hozzátette, hogy rövid ritus szerint akar házasodni, a baldachin alatt, amelyet ő választ ki.

Forradalomban vagyunk — ellenkezett Kálmán gyöngéden, évrődn.

Zsidók vagyunk! — felelt Eliz és könnyei, morolyán át, harmatosan csillogtak.

Átölelte vőlegényét.

Kálmán, egyetlen Kálmán!

Ebbe a szoba sűrűsödött bele minden boldogsága, élete értelme, jövője, új életet fájón gyönyörű megéjtess.

Három nap múlva házasodtak. Kálmán a kastélyt szemelte ki a násznáni napokra, de Eliz hevesen ellenért eát a tervet. A chainc-tanya mellett, egy parasztházban akart lakni.

(Folytatjuk.)

A berlini román követség lakásháborúja

— Az Új Kelet tudósítójától —

Érdekes lakásügyi háború folyik a berlini román követség és hátulajdonosa között. Schön kormánytanácsosa, a háulajdonosa azt állítja, hogy a követség a központi fűtés díjával és hátsérrel kátrálékban van. A berlini lakásügyi hivatal nem akart ebbe az ügybe beavatkozni, attól tartva, hogy esetleg érintené a követség különleges jogait. A hátulajdonos tehát felmondott és követelte, hogy a követség írta ki az elfoglalt helyiséget. A követség hivatalnokai azonban a felszólításnak nem tettek eleget, mire a hátulajdonos az elmúlt szeptemberben a követségi irodák bejáratát egyszerűen befalaztatta s azóta sem a követség személye, sem a felek nem tudnak bejutni a hivatali helyiségekbe. A hátulajdonos ezenfelül írásban fordult a román királynak, amelyben fölírja legelsőbb részletekig a lakásügyi és arra kéri, hogy ő személyesen avatkozzon a dologba.

A román követség vezetője a befalaztatott bejárat láttára azonnal a külügyi hivatalhoz fordult és ettől kért költségtérítést a káros ügyben. Mint hogy a hátulajdonos a román törvények értelmében nem követeli el semminemű kártérítést és büntetendő cselekményt, ellene a büntető hatóságok igénybevételeivel nem lehet eljárni. Ez az eset azonban Berlin jogszabályainak eszét adott arra, hogy a bíróságoknál eljárást provokáljanak, amelyek hasonló esetekben általában érvényes lehetnek. Tudni kell, hogy a hátulajdonosok egy extraterritoriális bérlővel szemben milyen jogokkal vannak felruházva. A hátulajdonos egyébiránt kijelentette, hogy hajlandó a közjólétiügyi miniszterrel által kijelölt és arra rászoruló német családoknak átengedni a román követség helyiségeit.

A perlekedő hátulajdonossal szemben a román követség kijelentette, hogy a hátsérrel a tulajdonos minden hónap elején megkapta, ő azonban ezt a pénzt sohasem akarta elfogadni. A hátsér a követség pénztárában létező van. A román követ ma délután a külügyminisztériumhoz fordult intervepcióért. A nehézségek azonban mindeneséig nem simultak el, mert a hátulajdonos egy rendelkezésre álló jogszakkal el. Dr. Schön kormánytanácsosa ezért bírósági ítéletet kér, mert különben nem lehet megállapítani, hogy milyen jogai vannak egy hátulajdonosnak kiköltözött lakójával szemben. De csodálatos módon az derült ki, hogy egyik hatóság sem tartja magát illetékesnek, hogy erre a kérdésre választ adjon. Román oldalról azt hangoztatják, hogy a hátsér minden hónapban megfizették, de hátulajdonos vonakodott azt felvenni és ezért deponálták azt a követség irodájában. A külügyminisztérium ma kimondta magát a követségnek és igéretet tett, hogy elintézésről gondoskodik. Mindenesetre, amíg ez megtörténik, a követség hivatalnokai sajátkezűleg mozdították el a téglákat és nem várva be a végzet, egyenként bebujtak a résen. Most kissé izgatottan dolgoznak. Várják a döntést.

— Kolozsvár statisztikája. Kolozsvár városa 1908 óta különböző okok miatt nem gyűjtött statisztikai adatokat, amelyek megbízható, áttekinthető képet nyújthatnának a város növekedő arányairól fejlődéséről, szociális helyzetéről, és egészségügyéről. A mérnöki hivatal előterjesztésére a város most elhatározta, hogy statisztikai osztályt létesít a városvezetésben és felszólította az illetékes köröket, — az építésügyi osztályt és a főosztályt — hogy a statisztikai adatok beszerzésére tegyenek előterjesztést. A statisztika különös tekintettel lesz majd Kolozsvár lakásviszonyaira és kifogja mutatni, hogy a lakásviszonyok milyen arányban függöttek össze a járványos betegségek.

„Köpött. Majd folytatta:“

Egy kiszakított lap egy magyar antiszemita lapból

— Az Új Kelet tudósítójától —

As előbbiekben a budapesti „Magyarország“ című lap november 14. számának azokat a részleteit adjuk, amelyekben előfordul ez a szó: „zsidó“. Az olvasórsá bizsak, ittje meg, először fordul-e elő. Mindenesetre ne felejtse el, hogy egyetlen nappal és egyetlen lapból. Hol vannak még a többi lapok és a többi napok?

I. Egy hír

— (Prohászka Ottokár a ceglédi ébredők nagygyűlésén.) Ceglédről jelentik: A ceglédi Ébredők Magyarok Egyesülete vasárnap délelőtt impozáns nagygyűlést tartott, melyre odaszarott Prohászka Ottokár püspök is. Prohászka és a Budapestről érkezett vendégeket a pálvandurzon Sárkány Gyula dr. polgármester és Dobos László, a ceglédi ÉME elnöke üdvözölte. Prohászka Ottokár válaszában a nagygyűlésen hangulatos, hogy azokon akarnak segíteni, akik egy történelmi gyarmolatlanság emlékeit selylik. A „Holló“ bajtársi szövetség magyar delokát adott elő, ezután a vendégek a városvezetés felől beszél, ezután Prohászka Ottokár indokolta meg, hogy miért ragadta kezébe az Ébredők zászlóját. Magyarországnak — mondotta — a sive, a vére magvan méltóvá. Egy rutinaszerűség elikkasztotta saját, irodalmat, gazdasági és etc. Az Ébredők Magyaroknak, hogy ez ellen harcolniuk kell, elsősorban jó keresztényeknek kell lenniük. Intézkedni kell a magyarság jogait biztosítani és ha látjuk, hogy a liberálisok tönkretesz bennünket, félre kell dobnunk. Aki rosszul szeret, az gyűlöli, aki jobban szereti az idegent, mint saját népét, az gyűlöli. Ne őj másat, ne őd a zsidót, de ne őd meg magadat sem. A lelkes tetszéssel fogadott beszéd után Lendvai István harcot hirdetett a megakuro magyarok ellen és az idegen faj ellen, mely most erősebb, mint valaha volt. Az integritást csak akkor lehet visszaszerezni, ha előbb a baloldali ellenségekkel megtörtént a leszámolás. Hejjas Iván, Budaváry László, Gyalay Mihály és Mokra György felszólalása után véget ért a nagygyűlés, mely után bankett volt.

II. Egy hirdetés

x (A Talmud) magyar fordításának I. része (Mik a nemzsidók a Talmud szerint. A keresztényi vér) megjelent. A II. és III. rész (Rablás, esélés, uzsora, hamisokü. A pornografia tárháza) most van sajtó alatt. Az egész mű ára 200 kor. (Utánvétellel nem küldhető, mert az utánvétellel 92 kor.) Az édeklődők igyekezzenek most megvásárolni, mert később nem lesz kapható s a növekvő drágaság mellett nem lehet újból kisseredni. Megrendelhető Loxeószay Alfons szerkesztésnél, Budapest, III., Nád-utca 1. sz.

III. Szemelvények a sporttudósításból

Az MTK 3:0 (1:0) gólaránnyal győzött az FTC ellen

Az FTC csak tíz, majd kilenc emberrel játszott a végig a mérkőzés

Harminczar néző szorongott vasárnap a Hungária-úti arénában, hogy tanuja lehessen a két ósi ellenfél: a zöldfehérek és a kékfehérek ötvendéki összecsapásának. A nem mindennapi jubileumhoz méltó játékot

és jubileumi hangulatot vártak a hatalmas embergyűrűbe bekelődött jöhízeműek, akik azt remélték, hogy a játékosok és a tribünök fanatikusai egyaránt át fogják érezni a mérkőzés ünnepi voltát. Nos megállapíthatjuk, hogy a javíthatatlanul jóhízeműek reménykedése ezúttal is hiábavaló volt: a pályán csúttal is hétköznapi játékosok játszottak, amelyeknek egyike a vendéglátóhoz nem méltó animozitással viselt edelt vendégekkel szemben, a szüntelenül nyögő-szajogó tízszervi sokaságban pedig soha nem szűnő világnézetű harcolt provokált az a tömeg, amely minden alkalommal a vallásban, gondolkodásban és faji hovatartozásában néki idegent látja az ellenfélben, ezúttal a Ferencváros sárga-fehérjűs fiaiban. Gyónni! Gyónni mindenáron! És a végünk nyilatkozott meg a kék-fehérek győzelme között tízszervi fogadásában és az a mohóságuk visszhangzott meg-megújuló indulatkitöréseikben, amelyek aztán szinte követelésekké váltak előre a győzni akarás kiméltetéséig a pályán is.

Ezután röviden a tudósítás: a kék-fehér MTK győzött az FTC felett. Egy FTC játékost megrugták.

Le nem írható diadalüvöltés ugrott fel az emberközönség ereiből és ha az édeklélőn néző szembe fordult az ezeraron tömeggel, úgy megállapíthatja, hogy kik és milyen fajta azok, akik a győzelmet jelentő góllal a maguk világszínétségét, a maguk fajiságának és olthatatlan mohóságának a győzelmet ünnepeleik, a kéjmámoriál jellegűen eltorzult arcaikkal. És miatti a tribünökön tombolt a tömeg, dobogása alhangzott a tribün alatti öltözőbe, ahol noszva elnyulva, krétafehér arccal felült a fiatal Héger gyerek, ahinek szüntelen zihára alattomosan bugygyant fel egy osep piros vér... Egy perc múlva már s mentőorvosok szaladtak és valami a tribünökre is megvitte a szomorú hírt: Héger tudóvázat kapott! És ekkor undorító jelenet következett. Mialatt a nézők nagy részének arca leplezetlen megilletődés látott, másik része közömbös ábrával fogadta a hírt, sőt megjegyzésekkel sem inkrakodtak: Ne játszon futballt, ha gyengé a tündeje!... Ismerjük már az ilyent, szimulál a pazas...! Még az ugynevenett sajtópályában is akadnak ketten, akik ugyancsak gonyos megjegyzésekkel igyekeztek győzíteni a hír hatását.

Ekkor látott meg igazán, hogy mialatt a pályán huszontöt játékost kergette és üzte a labdát, sport szerzetből és győzni akarással, több vagy kevesebb testi erővel, de az erőszakosságok mellett is letagadhatatlanul brutálisággal, ugyanakkor a tribünökön a kék-fehér győzelem öröme a kék-fehér győzelemmel, a magyarság a cionizmussal, amely minden ravasszodás ellenére is kimintatja olyankor igazi ábrázatát...

... Az öltözőből jövet, szomorú menet vonult el a tribünök előtt: elől a mentőorvos haladt, utána pedig két ember hordágyat vitt és azon feküdt az alatiomos futball és a lelkiismeretlen uszási áldozata: a fiatal Héger, halálsápadt arccal, behunyt szemekkel... A nagytribün népe egy pillanat alatt elcsendesedett, az előbb még uszáitók és gonyolódók gyáva lelkiismerete pedig kidülledt szemekkel meredt az élő tetemre hívás felé és csak akkor törték megint magukhoz, mikor a szomorú menet eltűnt az emberközönségben. Nemsokára ezután a játék végét jelentő a bíró sipja és a két világnézet ju-

biláris mérkőzése véget ért. Eredménye 3:0 az MTK javára és egy fiatal gyerekélet szomorú vádaskodása és hozzátartozóinak remegő szemrehányása azok részére, akik nem ellenfelet, de nékik idegen ellenséget látnak a keresztény-magyar játékosban.

Most még valami, ami nem zsidó.

IV. Egy másik hír

— (Erdélyi oláhok a magyar bírákért.) Kolozsvári tudósítónk jelenti: A kolozsvári ügyvédi kamara tegnapi közgyűlése éles határozatban mutatja ki a jogelöt teljes lezülését, melybe Erdély is oláh uralom alatt jutott. Roman Velár dr. eseteket hozott fel, hogy a kolozsvári bíróság egy már felmentett vádlottat pár hét múlva megint tárgyalásra idézett be, mert elfelejtette az ítéletet írásba foglalni. E zavarnak legfőbb oka az, hogy most hatszáz emberrel akarják azt a bírói munkát elvégezteni, amit a magyar uralom alatt ezerhat száz végezt. Blaga Aurél ügyvéd a lakáshivatalról mondta el a véleményét. A felek mikor lakásügyben felkeresik az ügyvédeket, azt kérdik, hogy jól van-e az ügyvéd a lakáshivattal, mert ha nem, más ügyvédek mennek. Szégyen és gyalázat, ami ott történik. A szolgálót a főnökhig mindent bittel kell kiverni onnan. Bula Zakariás ügyvéd a legnagyobb elismeréssel van a magyar bírák iránt és nem az a fontos, hogy perfekt oláh nyelven legyenek megszövegeve az ítéletek, hanem, hogy jók és igazságosak legyenek. Szavait zajos helyeslés követte és a közgyűlés percekig tartó tapsal ünnepele a jelenlevő magyar bírákat. — És ezek a felszólalók kivétel nélkül oláh ügyvédek.

V. És a regényfolytatás:

A RÉGI SZERETŐ

A MAGYARSÁG EREDETI REGÉNYE IRTA: KOMÁROMI JÁNOS

(105)

Köpött. Majd folytatta:

..... Elég?

— A szatmári Bar Kochba sportegylet teacstélye. A „Szamos“ írja: Előrelátható volt, hogy ez a mulatság nagyszertén fog sikerülni. A város zsidó polgársága napokkal azelőtt készült, hogy a fiatal sportegylettel iránti szeretetének kifejezést adjon. Tényleg, a közönség régen nem látott felvonulása volt az estély fő jellemvonása. A hangulat ennek megfelelően feszülten és emelkedett volt, amit az biztosított, hogy a rendezést a legfigyelmesebb körültekintéssel egy nagy tábor rendező teljesítette. Az estélyen, mint vendég, Giszkalai János a zsidó gyermekek testi neveléséről mondott hatalmas beszédet, majd Herman Mili hegedűjátékában gyönyörködött a közönség. A parkett-táncversenyben Heller Róza és Springer Böske nyerték a zsűri első díját, a közönség pedig a többiek közül Altmann Margitot ítélte legjobb táncosnának. A szépségverseny első díját Fried Lili, a másodikat Steuar Klári nyerte. A mulatság a kora reggeli órákban ért véget, mindvégig el nem lanyhuló, nagyszertű hangulatban.

— Felhívás. Felkérjük a sajtóbiztosokat és mindazokat urakat, akik lepnak számára inkasszálnak, hogy pénzküldeményeiket, valamint értesítéseiket a következő címre adják fel: Új Kelet kiadóhivatala, Clnj, str. Barca L. Pop 10.

A Zsidó Nemzeti Alap országunk földjét akarja népkun köztulajdonába visszavásárolni, (aklé a föld, azé az országt a Keren Hajjeszda a fejlett európai állami élet alapját akarja lerakni e visszaváltott földön, a Tarbut-Kulturalap pedig a sivatagvándorlás nevelési alapja

Egy kolozsvári operaénekes megrázó élménye Kisenevben

Hogyan tudta meg Ravinszky Rafael atyja megöletését

— Az Új Kelet tudósítójától —

Ravinszky Rafael, a kolozsvári magyar opera tagja a napokban sürgőnyt kapott Kisenevől. Az a sükesséves értesítés jött a sürgönyben, hogy a művész sejteli, akiről tizenegy éve nem hallott hírt, Odessából átmenekültek román fölre. Az énekes, aki évek óta szíveszorogva várt az ukrán bizonytalan ágból híradást övéiről, másnap vonatra ül és Bukaresten át, Jasi érintésével Kisenevbe utazott.

A találkozás körülményeit maga Ravinszky így mond a el munkatársunknak.

„A viszontlátás első felőjáról nem tudok számot adni. Meglátam anyámat, az egykor bővleges polgári jólétben élő unót kiszóttan, asák-ból összeférelt rongyokban, a lábán boccsorról. A torkom összeszorult minden elhomályosult előttem és csak sárgánm zokogása ébraszított föl abból a dermedtségből, amelybe első megrendülésemben estem. Many-nyi lelkeső, gyermekel iránt való milyen nagy szeretet és milyen lelki gazdagság kellett hozzá, hogy az az szeszony találta mindat a nyomort és sorcsapást, ami őt és családját érték a forradalmak óta.”

A találkozás másodnapján tudtam meg, hogy nincs atyám. Anyám elmondotta halála dermesztő körülményeit.

„Atyám, Áron Ravinszky Odessza legelső prém- és bőrkereskedője volt. Tehetős, gazdag és képzett ember, akit nemcsak kereskedői körökben tisztelték, de közbecsülést élvezett az egész városban és nevét Ukrajnában a legjobb polgárok nevei között említték. Még békeidőben az orosz hadsereg szállítója volt, megbízhatóságáért, pontosságáért hivatalos körök előtt is nagybecsültek. Amíg német megszállás tartott, nyugodtan láthatta el két fiával egyetemben az üzletét. A nemetek hírnévére Odesszából azonban olyan hírtelen jött, hogy a város lakossága nem tudott megfelelő károsatlanságot gondoskodni, amely megvédte volna a polgárság vagyonát és életét. A kivonulást követő napon landak verődtek össze a városban, akik sorra jarták a gazdagok házeit, rabolták, fosztogatták és szarolták.”

„Apám háza előtt 1918. decem berének valamely napján egy felfegyverzett banda jelent meg, amelynek vezetője listáról felolvasta az udvarban atyám nevét. Fivéreim nem voltak otthon, csak két sárgánm. Atyám kiment a folyosóra és megkérdezte a felfegyverzett emberektől, hogy mit kívánnak.”

— Vegye kabátját, uram — szólt a bandavezető — és jöjjen velünk!

„Sárgánm kérésére fogták a dolgát, pénzt és ékszereket ígérték a asványoknak, akik közül néhányan feljöttek a lakásba, ott felforgatták mindent és elvitték a pénzt és néhány ékszert. Atyámat nem akarták szabadon engedni, kivitték a város szélére, kocsiába ültették és elhísérték az Odesszától 45 kilométernyire fekvő Pucsurganba, ahol atyám fivére, Issák Ravinszky lakott. Itt újabb pénzeket kértek s minthogy nem kaphattak annyit, amennyit akartak, atyámat a szobában két lövéssel leterítették. A halott embert azután beszállt férfiak darabokra vágták. Némém, aki szemtanúja volt ennek a vérlázító esetnek, szíveséhhűdést kapott és néhány óra múlva meghalt.”

„Anyám a tragikus eset napján egyik fivérémmel tartózkodott és amikor visszajött és a házat atyám nélkül találta s megindta, hogy többet nem tér vissza, megbetegedett és elhatározta, hogy abban a hában, ahol

szüni negyszerű emléki el spmáról, nem tud lakni. Elkötöztek Umányba és látysia itt vezeték tovább az ük-lelet. A bolsevizmus azonban ükötüket tönkre tette, állandó izgalommal átték, a rablások a bolsevikiek részéről napirenden voltak, a véregrészében azonban Danian katonái jartak elől. Különösen a sódótra és a munkásokra rendeztek hajóradászatot és Umányban — fivéreim szemtanúi voltak —, hogy számos zsidót egy templomba gyűjtötték, a templomot rájuk gyújtották és az őrség nem távozhatott addig, amíg mindenké oda nem égett.”

„Az orosz éhségtől nem is alkot-hat fogalmat meg nekem az itt élő ember. Egy font hus ára kétmillió rubel, egy kiló liszt közel egymillió rubel. A paraszati pedig pénzt semmit nem ad,

A „Doar Hajjom“ szerkesztője az arab kérdésről

— Az Új Kelet Palesztinába kiküldött munkatársától. —

Jeruzsálem, szeptember. Félkerestem A. Elmaleh, a „Doar Hajjom“ szerkesztőjét, aki a palesztinai arab viszonyoknak legalaposabb ismerője és megkértem, ismertesse előttem az arab kérdés múltját, jelenjét és kilátásait.

Elmaleh a következőket mondotta: — A palesztinai arab kérdés történetét a háborúelőtti idővel kell kezdenem, amikor keletkezett. Akkoriban, a török uralom alatt, még nem volt sajtószabadság és az arabok általában el voltak nyomva. 1913-ban a balkán háború következményeképpen a damaszkuszi és bejruti arab intelligencia mozgalmat indított és az egyiptomi arabokkal szövetségbe ki akarta vinni szabadságát. Forradalmat készítettek elő, amelynek a leverésével a török kormány Dzsamál pasát birta meg. Dzsamál harcino arab főurat kirégszított és a zavargásokat elfojtatta. Amikor 1917-ben az angolok elfoglalták Palesztinát, egy ideig nyugalom volt, később azonban, a cionista Balfour-deklarációt használva fel ürügyül, a nyugtalanokdás ismét megkezdődött és lassanként egy rendszeres szabadságmozgalom jeleit öltötte magára. Harom évvel ezelőtt Haifában nagy arab kongresszust tartottak és ott a zsidók ellen szövekoztak. Ezen a kongresszuson megalkották a keresztény-mohamedán szövetséget (arabul Iszmijjeh Meszifijeh) és megkezdődött az agitáció. Ujságot alapítottak, az „El Carmel“-t, amely szította a tüzet. Harom követelést állítottak fel:

- 1. A Balfour deklaráció megsemitését. 2. A zsidó bevándorlás megszüntetését és 3. Teljes autonómiát Szíriára és Palesztinára.

Faysal emír damaszkuszi király támogatja a mozgalmat, amely főleg a franciák és angolok ellen irányult. Faysal leverése után a mozgalom elgyengült. Két évvel később azonban a keresztény arabok az angol kormány látszólagos elgyengülésén felbátorodva, újra működni kezdtek. Az ujságok büntetés nélkül irhattak a zsidók ellen és leginkább ezek a hírlapi cikkek vezettek a két év előtti husvétii pogromokhoz. Azután Herbert Samuel kinevezése következett. Az arab kérdés ezzel új fázisba lépett. Az arabok azt hitték, hogy a kormányzó nagy katonai erővel jön az országba és ezért egyideig osondban maradtak. Amikor azonban látták, hogy Herbert Samuel jó és demokratikus ember, gyengeségre kö-

csak ipari cikkért, vagy ellenszolgáltatásért. A rablások az utolsó évben számtalan csak meg.”

„Odesszáról annyit mondtak, hogy a francia mintára épített európai stílu nagyvárosban a lakosság negyven százalékat a különböző rablóbandák és forradalmi csapatok megszállták le. Negyven százaléka a lakosoknak éhen pusztult, a megmaradt husz százaléka pedig ma is nyomorogva tengődik. Az egykor ragyogó város pusztas és sár, az emberek szomorúak és már romélni sem mernek.”

Ravinszky hozzátartozói Kamienkából, egy ukráni határvárosból, ahol tizenegye hónap óta laknak, jöttek át a határon. A szovjet-hatóságok emberei, akik tudták, hogy kik Ravinszkyék, maguk nyújtottak segítségét arra, hogy átjöhessenek Romániába. Bessarabiában a román hatóságok jó szívet és előszemeyen bántak a menekülőkkel, akik között négy gyermek van. Ravinszky egyik bátyja, az Amerikában élő Waldemar Ravinszky mérnök és műszaki vállalkozó rövidesen ideérkezik, hogy a menekült családot átvigye a tengerentúrra.

vetkezettek és folytatták az agitációt. 1921 május elején megtörtént a jaffai zavargás. Hosszas tárgyalások után a kormányzó június 3-án dekrétumot bocsátott ki, amelyben a bevándorlást megszünteti és új magyarázatot ad a Balfour-deklarációnak. Erre lecsillapodtak a kedélyek. Nemsokára azonban a Balfour deklaráció teljes megsemitését követelték. Amikor azonban lájták, hogy erre nincs mód, delegációt küldtek Londonba. Ebben az időben indult el épen Churchill Palesztinába. Elutazása előtt még kijelentette:

„Az angol kormány nem játszhat szarvával! A zsidóknak nincs mit félniük!”

Az arab delegáció 20.000 fontot költött el az angol fővárosban. Odahaza felszadulak. Új szövetség alakult, az „Al islamije vatanije“, mohamedán-nemzeti társaság, amelybe csak mohamedánokat választottak. El társaság programja: együttműködni a zsidókkal! Es amikor a londoni delegáció felalítja Lloyd Georgeot és a népligt, hogy vonják vissza a deklarációt, az „Al islamije vatanije“ kijelenti: „Nem az arab nép nevében beszél!” A keresztény-mohamedán szövetség elnöke, Ariff pasz Dzsamnie, leve, hogy a szövetség azé bomlóban van, lemondott állásáról, kommitniket küldött a sajtónak és beismeri, hogy „keresztény-mohamedán-szövetség érvénybe viszi az országot és további teitelért nem vállalja a felelősséget.”

Elmaleh szerkesztő végül határozottsággal állítja, hogy

az araboknál semmiféle nemzet, vagy kulturális belső reneszszánaz nincs.

az egész zsidóellenes mozgalom csupán néhány effendi mesterkedése, akik valamikor grand seigneurok voltak és most sivesztették befolyásukat. „A jövőben — fejezte be Elmaleh — a mohamedán-nemzeti társaság fogja képviselni az arabok többségét és ennek a társaságnak a jelszava: béke!”

Ben Ami

Hatvany Lajos Erdélyben

Az Új Kelet tudósítójától —

Ady Endre költészetének a hívei, az erdélyi magyaryelvű intellektuálek Nagyváradon és Aradon Ady egyesületet alakítottak. Az erdélyi Ady-tömörülés alakuló kongresszusát most egy lendületes gesztussal viszi előre Hatvany Lajosnak, a modern magyar esztétának és publicistának levele, amit a nagyváradi „Ady-társaság“ alakító tagjaiból intszett és amiben világosan jelzi, hogy e héten pénteken az aradi Ady gárdát is megtisztelti látogatásával. A levél szövegszeriat így szól:

Kedves Urak! Szombati közgyűlésünkön elhatároztuk, hogy mint a „Jövő“ főmunkatársa beutazom az utódállamokat s egyes városokból írok „Úti levelek“-et a lapnak. Kiadónk vissz magával. Szombaton, vagy vasárnap utazom. Tessenek velem a jövő het szerdáján diszponálai, esetleg esztörtökön. Aztán mennék Aradra és Kolozsvárra. Talán Bukaresztbe is. Há hívök Hatvany Lajos.

Hatvany Lajos érkészése elé nagy várakozással tekintenek Erdély modern tollforgatói. A kitűnő író és Ady-mecénát, a „Nyugat“ alapítóját: ünnepélyesen fogadják majd az erdélyi Ady-tömörülés. Minden valószínűség szerint zárkörü írói megbeszélést is tartanak, amelyen szóba fog kerülni a federatív-alkulás szélesebb megalapozása is. Az aradi Ady-tömörülés Hatvany Lajos tiszteletére bankettet is rendez a Körpontiban, amelyre külön meghívókat bocsát ki.

— Herman Emila hegedűestje. Egy fiatal, nyegtelenséggü hegedűs mutatkozott be tegnap Kolozsvár zenekedvelő közönségének. Herman Emília erdélyi születésű művésznő, de művészetét kiforrásának első éveit a külföld nagy zenei metropolisai élvezik. Berlin, Hága, Amsterdam, London, megannyi stációja sikereinek és művészi kiválóságainak. Ritka tehetség, ugynevezett istenadta, aki ha játszik, szinte mintha a karja is csak a vonó folytatása lenne: egész egyénisége muzsikává lényegül át, azaz, amit épen játszik. Amikor Mendelssohn szólamátja meg a hadadár, vagy Wagneri, játéka nemcsak Mendelssohn vagy Wagner, de Mendelssohn plusz Herman Emília, Wagner plusz Herman Emília. Es a fiatal hegedűs, aig néhány évvel a gyermekkoron, túlerett egyéniség. A hallgatói leánygözi és amire csak a verbeliék képesek, meg-megborzongatja. A technika nála csak másodrendű, bár itt is sok elsőrendűnél előbbrendűt ad. Es az egykori Hubay-növendék mindent megtanult és zindent tud, amit hegedűn megtanulni és tudni lehet. Másora, amellyel a kolozsvári zenekoncertatórium szoron-nyitó hangarsenyén tegnap bemutatkozott, nagyrészt sulyos, régi mesterek voncjára is dicősséget hozó zeneszám. Így Mendelssohn Paulus oratórium, Tartini Ördög-szonátája és Elza álma Wagner Lohengrinjéből. Játsszotta Lolo Simonie spagnole ját, Dvorák, Kreisler és Brahms könnyebb muzsikáit is. A közönség rajosan ünnepelte. Herman Emíliával együtt lépett fel Hagemann Sickinghe Otília holland dalénekesnő, aki német és francia dalokat énekel szép sikerrel. A zongorakíséretet Keppichné Molnár Irma látta el. Stílusos volt.

— Románia nem avatkozik bele a török eseményekbe. Bukarestből jelentik: A külügyminisztérium oáfolja a konstantinápolyi megszállásokról elterjedt híreket és kijelenti, hogy hivatalos jelentés hiányában a kormány nem tehetett semmiféle intézkedést a keleti eseményekkel szemben.

2 vagon Szenzációsan olesó! 2 vagon

Szövetszállitmány érkezett az

„AURORA” posztóáruházba Széchenyi-tér 35.

1 mtr. 140 cm. la gyapjuszövet lei **139** Óriási tétel strux!
1 mtr. 140 cm. la raglánszövet lei

RT

gás
arsul" című bu-
ban tudósítást
rnspi Univer-
közösöd, amely-
"alapos" in-
A mérkőzés
keseti a ko-
psulatásának a
mecs eredet-
köronség élön-
nullálás ellen.
ily hán az
eseményekről,
om tud?

idig bojkottál-
i szövetség köz-
a sportbojkot-
otta, hogy nem
ék az időt a
s nem engedi
m, hogy belga
nyeken indulja-
met állíták is

Vasárnap ren-
ü sportlap szo-
egy stafétaver-
részére 38950
tes a Club Ath-
léraux lett 2 óra
latt, második a
harmadik pedig

iskolája vasár-
el 4 órai kez-
Kollégium tor-
lonka kiváló
alatt megnyi-
obnak ígérkés-
ést Kias Arpad

MARTON KIRI
a biadévalal 2,7.
fonszám 877.

Hjzabds szerint ez-
hivatal

Áruház
bogyár kerület
gyi-utca 16.

abítok, svettorok
shéz, horlanya és
eredeti gyári
a héphatá.

ra jda, ne ma-
i az Uj Kelet

raunfeld
kszerüzlete
Fötér 15. sz.

T, DRÁGAKÓ,
S MUIPARI
ARGYAKAT
ALOMMAL
DLHAT

acél órakülön-
gines, Omega,
rák fölerakata.
6-43,

ak, legmagasabb
ggel. Vasuti vágány
Tel. 401, 298

Gyári telefon 596 Üzleti telefon 515
Interurbantelefon 596

LEBEDA S. A.

Első romániai villanergyőre be-
rendezett ágyneműgyár.

Készítünk: Paplanozt, vatta,
gyapju és pihetöltékekkel a leg-
ocsbóbb kivitelől a legfinomabb
kivitelig, továbbá matracokat,
párnákat és mindennemű ágyneműket. **Vállalunk:** kórházi,
közintézeti, valamint szállodai fel-
szerelések szállítását, továbbá
mindennemű átalakításokat. Vil-
lanyerőre berendezett tollfosztó
gépinkön bármily mennyiségű
tollfosztást, tisztítást. **Veszünk:**
minden mennyiségben lőszört,
disznószört, kecskeszört, gyapjút
és tollat. Mintát ár megjelöléssel
(ab cluji állomás) kérünk küldeni.
Éladunk: mindennemű tisztí-
tott és szortírozott tollféléket, seeg-
ras, atric (tengeri fű), gyapjút
(fésűlve) nagyban és kicsinyben.

Eredeti gyári árak

Gyár: Cluj - Kolozsvár, strada
Jasilor (v. Nagyszamos utca) 14.
Üzlet: Calea Victoriei (v. Kos-
suth Lajos utca) 10. Telefon 515

Mindennemű bádagos és vízvezeték
szerelő munkákat legolcsóbban ügyhely-
ben, mint vidéken vállal 1298

Frisch Samu

Cluj, Cal. Motilor (v. Moosostori-u.) 143.

ELSŐ ERDÉLYRÉSZI ÉKSZERÁRU GYÁR

CLUJ, Str. Xenophon (v. Szappan-u.)
Telefon interurban 2-13.
Sürgőnycim: JUVAERE Cluj.

Ékszerárugyár és nagykereskedés.

Vesz:

legmagasabb árban min-
denmennyű arany és ezüstöt.

Gyárt és elad:

mindennemű ékszerárúkat.

Vállal:

mindennemű briliáns munkákat,
javításokat és alakításokat.

Vésnöki műterem.

Fogászati arany és forrasztó.
Arany és ezüst hu-
zalok és lemezek.

Csak viszonteladók részére!

Pályázat

A székellyhidi orth. izr. hitközség elemi
iskolájánál hirtelen beállott változás folytán
egy tanítói állás kerül betöltésre.

Pályázhatnak oly okl. tanítók vagy tanító-
nők kik a magyar és német nyelven kívül a
román nyelvet is bírják, valamint szigoruan
vallásos életmódúak

Az állás azonnal betöltendő és próba év
után megtelelés esetén véglegesítettik.

Fizetés megegyezés szerint. Rendes megtele-
lés lakás a megválasztott tanítónak rendelkezé-
zésére áll

Kellően felszerelt pályázatok a kívánt iga-
zoló okmányokkal kor és családi állapot meg-
jelölésével alulírt htk. címére küldendők.
Székellyhid, 1922 nov. 14.

A székellyhidi orth izr.
hitközség elnöksége.

Rottmann Károly és Társai Rt.

Királyi udvari szállítók Timisoara

Rum- és likörgyár. Cognacfőzde

Gyümölcspálinka termelés
Bor nagykereskedés
Szeszszabadraktár
Szeszdenaturálótételep

„RASOLOR” kés nélkül bereveál!

15 évi praxisom után mint borbély si-
került oly jó anyagokból összeállított
beretválóport előállítanom, amely felül-
mulja az eddig forgalomba hozott kü-
lönböző beretváló porokat. Bőrégés
kizárva, mert háromféle erősségben
készül u. m. gyenge szakállnak, közép-
erős és erős szakállnak. Szétküldés pos-
tán, 5 kg. rendelésnél utánvételt franko
125 lei. Lebovits borbély Satumare,
Várdomb-utca. Meg nem felelés ese-
o-o tén az árut visszaveszem. o-o

Zsák, Pongva

Vétel 1424 Eladás

**Kölcsönintézet
Javitóműhely**
Seját cégjelzésű berendezéssel.
Albala Izsó
Timisoara—Temesvár,
II. Piata Traian (Kossuth-tér) 2. Sür-
gőnycim: Albala, Timisoara-Fabrica.
Interurban telefon: 60 sz.

Szállítást postán
székelly mellett postasan szállít 1344

Winkler Már szalámigyára
Cluj, Piata Mihail Vitcazul (Szé-
chenyi-tér 39. Telefon 12-90.
Árjegyzék és árlista kívánatra ingyen.

MEGNYILT Clujon a Bolyai-utcában MEGNYILT
Rosmann Mihály szücsműhelye
ahol minden a szakmában vágó munkát legújabb divat szerint pontosan eszkeztik

Használt gépeket

vesz, mindentféle javított gépe-
ket szállít, javításokat eszkeztöl

Hoffmann Sándor öhl. gépészmérnök Cluj, Székelgy-ut 2 sz.
919 Telefon 919

Perle Pamut a la DMC
garantált szintartó MOST
minden színben **ÉRKEZETT**
Galanterie és rövidárúk
!! állandóan raktáron !!

„PROGRESS”
import cégnél
Oradea-Mare

LEGELONYÓSEBB BEVÁSÁRLÁSI FORRÁS Engross!

Pöggő és tall-
lámpák,
lupos és hűtőgőz
bádogmécsesek,
lámpa testek,
Táblaöveg
Demylene h.

Austander Lajos
Cluj-Kolozsvár P. M.
Viteazul 39. Telet 954

Metaly-főhöz
poharak, kámpa-
csövek, hiteles-
sített vendéglői
palackok és
poharak h

Endetall!

Alapítottatott 1868 évben. Pontos és szolid kiszolgálás.

M. Kominik Prag, Smecka-utca 11

marha és disznóbizományos. Megbízásokat elvállal szarvas-
marha és disznó-szállításokra. A szállitmányok

Magyar tranzitszám 59524 Rudolf Kominik Prag-Bubna
Irányítás: Budapest—Hegyeshalom—Petroselka
állomásokon keresztül. címére küldendők

1441

